

Museum Het Spinozahuis
Spinozalaan 29
2231 SG Rijnsburg
www.spinozahuis.nl
expositiemuseumrijnsburg@spinozahuis.nl

PERSBERICHT Rijnsburg, 14 september 2020

Een boek gesmeed in de hel 350 jaar Spinoza's "Theologisch-Politiek Traktaat"

In 1670, precies 350 jaar geleden, publiceerde Spinoza zijn Theologisch-Politiek Traktaat (TTP). Dit gewaagde boek vormde een breuk met de traditionele kijk op de Bijbel en zette de gezagsverhoudingen op hun kop. Het werk is van grote invloed geweest op onze vrije westerse manier van denken. Het Traktaat bevat ideeën die in de 17e eeuw als "gevaarlijk" werden beschouwd en die tot grote ophef hebben geleid. Tijdgenoten stelden dat dit boek zou zijn gesmeed in de hel. In Museum Het Spinozahuis in Rijnsburg staat vanaf 2 oktober 2020 een expositie, gewijd aan dit bijzondere Traktaat.

Vrijheid van denken, geloven en meningsuiting

De inhoud van Spinoza's Theologisch-Politiek Traktaat is sterk van invloed geweest op onze staatsinrichting en samenleving. Volgens Spinoza oefenen autoriteiten hun gezag niet uit in naam van God, maar staan zij in dienst van de mensen waarover zij regeren. Ook stelt Spinoza in zijn boek het wereldlijke gezag, boven het kerkelijk gezag. Hij vindt dat de theologie zich niet met staatszaken mag bemoeien. Een gewaagde bewering in de 17e eeuw, waarin religie en politiek nog sterk verweven waren. Het boek zou daarom zijn "gesmeed in de hel." Spinoza pleit in het TTP ook voor het gebruik van de Rede (het verstand) democratie en volledige vrijheid van denken, geloven en het uiten van eigen opvattingen. Dit zijn volgens de filosoof randvoorwaarden voor harmonie en vrede. Het waren zeer vooruitstrevende ideeën voor die tijd.

Vrees voor vervolging

De vrijheid van drukpers was in de 17de-eeuwse Nederlanden relatief groot, maar niet onbeperkt. Altijd bestond de vrees om door burgerlijke of kerkelijke autoriteiten vervolgd te worden. Publicaties als het Theologisch-Politiek Traktaat werden daarom anoniem uitgegeven. Ook de naam van de drukker was vaak een pseudoniem, want ook zij konden vervolgd worden. Een tweede 'veiligheidsmaatregel' was het gebruik van Latijn. Dat kon het gewone volk niet lezen, wat de vrees voor opruiing wegnam. Ook het TTP verscheen anoniem en in het Latijn. Spinoza hield een Nederlandstalige uitgave tegen uit angst voor problemen met de autoriteiten. Dat deze vrees terecht was, bleek wel uit het lot van Adriaan Koerbagh (1633-1669). Deze radicale verlichtingsfilosoof, en vriend en tijdgenoot van Spinoza, werd om zijn "Godslasterlijke uitlatingen" veroordeeld tot 10 jaar zware fysieke arbeid in het Rasphuis, en bezweek daar na een jaar.

Het belang van het TTP in de 21ste eeuw

In onze tijd heeft het Theologisch-Politiek Traktaat nog niets aan actualiteit ingeboet. Het gebruik van de Rede, de legitimiteit en rol van de overheid, de verhouding tussen kerk en staat, en de vrijheid

van meningsuiting: al deze thema's zijn ook nu relevant. Denk aan de vrijheid van debat die in verdrukking komt door de vrijheid van meningsuiting, de legitimiteit van de overheid bij het nemen van maatregelen tegen Corona, nepnieuws en complottheorieën. Actuele onderwerpen die in de tentoonstelling worden gespiegeld aan Spinoza's ideeën hierover.

Toegang in Coronatijd

Het Spinozahuis is te bezoeken van woensdag t/m zondag van 13.00 tot 17.00 u. De toegangsprijs bedraagt €3,50 (gratis voor museumkaarthouders). Het tentoonstellingsboekje is apart te koop voor de kostprijs van €2,00.

Reserveren voor een tijdslot (ook voor museumkaarthouders) kunt u via www.spinozahuis.nl

EINDE PERSBERICHT

Voor de redactie

Benedictus Spinoza

Spinoza (1632 – 1677), de grootste Nederlandse filosoof ooit, woonde rond 1660 een aantal jaren in een eenvoudig huisje in Rijnsburg, nu bekend als Het Spinozahuis. Daar maakte hij een begin met zijn geschriften die een omwenteling in het denken over God, de mens, diens geluk en diens vrijheid teweeg zouden brengen. De Bijbel diende bijvoorbeeld aan de hand van de Rede verklaard te worden. Na Spinoza zou het westerse denken nooit meer hetzelfde zijn. De deur naar de Verlichting werd aldus in Rijnsburg op een radicale manier opengezet. Spinoza is opgenomen in de Canon van Nederland. Deze Canon bevat culturele en historische onderwerpen die we als samenleving belangrijk vinden om aan nieuwe generaties en nieuwe inwoners mee te geven. Topstuk van de Het Spinozahuis is de gereconstrueerde bibliotheek van Spinoza bestaande uit zo'n 160 boeken.

Persfoto's

Persfoto's kunt u downloaden vanaf onze website www.spinozahuis.nl : "Museum" > "Pers"
Foto's zijn rechtevrij, mits omschrijving en bron/naamsvermelding van de fotograaf.

Foto 1: Het originele Theologisch-Politiek Traktaat dat Spinoza in 1670 publiceerde, **voorpagina**. (collectie Het Spinozahuis). Fotograaf: Rob Mostert.

Foto 2: Het originele Theologisch-Politiek Traktaat dat Spinoza in 1670 publiceerde, **opengeslagen**. (collectie Het Spinozahuis). Fotograaf: Rob Mostert.

Foto 3: Het Spinozahuis in Rijnsburg en de bibliotheek. Fotograaf: Aart Dijkzeul.

Foto 4: Een Portret van Benedictus Spinoza uit circa 1665. Bron: Wikimedia Commons, rechtevrij.

Affiche bij deze expositie: "Een boek gesmeed in de Hel. 350 jaar Spinoza's Theologisch-Politiek Traktaat"

Voor meer informatie, of een interview verzoek met Wim Schouten, conservator van deze tentoonstelling, kunt u mailen aan: expositiemuseumrijnsburg@spinozahuis.nl